

Från
Thomas Erséus, vd
Almega
Sturegatan 11
102 04 Stockholm

Till
Statsminister Stefan Löfven
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Hemställan om åtgärder för att dämpa de negativa ekonomiska konsekvenserna av Corona-viruset mot tjänstesektorn och näringslivet som helhet

Sammanfattning

Corona-krisen kommer slå hårt mot många tjänsteföretag på grund av snabbt fallande efterfrågan på vissa tjänster som leder till kraftigt försämrade kassaflöden. Oron för smitta har inneburit att hushåll och företag slutat konsumera tjänster som man relaterar till ökad risk för att bli smittad. Det handlar om bland annat resor, konferenser, restaurangbesök, evenemang, affärsmöten, mässor och vårdbesök. Sannolikt kommer också många arbetsgivare drabbas av produktionsstörningar och ökade kostnader för sjukskrivningar inom den närmsta tiden då den allmänna smittspridningen kan förväntas öka snabbt. De företag som drabbas av minskad efterfrågan på sina produkter och tjänster kommer behöva göra kostnadsbesparingar med syfte att framförallt sänka de rörliga kostnaderna. I första hand kommer man förmodligen dra ner på antalet inhyrda konsulter och bemanningspersonal. Därefter väntar sannolikt betydande personalneddragningar. Snabba och kraftfulla åtgärder behövs för att möta Olle i grind, innan Corona-krisen får stora och långsiktiga konsekvenser för näringslivet och för medarbetarna. Åtgärder bör sättas in som:

- Minskar företagens likviditetsproblem.
- Stimulerar efterfrågan på varor och tjänster med fokus på drabbade branscher.
- Kan leda till att uppsägningar på grund av arbetsbrist undviks.
- Avlastar näringsliv och medarbetare från kostnader relaterat till sjukdomsfall och som förebygger smittspridning.
- Stärker näringslivets och arbetskraftens långsiktiga konkurrenskraft och omställningsförmåga.

Detta behövs omedelbart

- Systemet för korttidsarbete, som ska träda i kraft den 1 maj 2020, innebär att staten står för personalkostnader med en tredjedel vid minskning av arbetstiden. Detta är bra, men staten måste ta en större andel. Vidare bör det vara möjligt att göra större neddragningar av arbetstiden än de 60 procent som föreslagits. Systemet måste även träda i kraft så snart som möjligt.

- Gör en tillfällig nedsättning av den allmänna löneavgiften.
- Staten bör införa ett system som möjliggör permittering på heltid av arbetare och tjänstemän.
- Låt staten tillfälligt ta över arbetsgivarnas sjuklöneansvar under de två första veckorna.
- Inför möjlighet till VAB för föräldrar om förskolor och skolor stänger.
- Slop tillfälligt kravet på läkarintyg under sjuklöneperioden.
- Staten, kommuner och regioner bör tidigarelägga inköp av varor och tjänster för att motverka nedgången i efterfrågan.
- Offentlig sektor har ett viktigt ansvar att inte minska sina inköp av varor och tjänster med hänvisning till force majeure. Den offentliga sektorn i form av stat, kommuner och landsting bör hedra ingångna avtal.
- Staten ska kunna ge tillfälliga överbrygningslån och långsiktiga krediter till företag med problem via Almi.
- Riktade momssänkningar till branscher som drabbats särskilt av Coronakrisen för att underlätta en återhämtning längre fram.
- Företag bör få utökade möjligheter att få omställningsmedel från EU:s regional och socialfond.
- Inför ett kompetensavdrag så att företag kan behålla personal och vidareutbilda dem.
- Staten bör utöka sina satsningar på forskning och innovation.
- Satsningar behövs som stöttar möjligheten till distansarbete och ökar tillgången till digitala vård- och utbildningstjänster.

Motverka likviditetsproblem i näringslivet

1. Regeringen har aviserat att man kommer införa ett **tillfälligt skatteuppskov** för företag i de drabbade branscherna. Det är en snabb och obyråkratisk lösning med hög träffsäkerhet och god förväntad effekt som prövats tidigare med framgång.
2. Ökad likviditet i ekonomin är en viktig åtgärd för att hjälpa företag att ta sig igenom en kris som förhoppningsvis kommer att bli kortvarig men som med stor sannolikhet blir djup. Därför är det positivt att **Riksbanken** nu gått ut med besked om att **låna ut upp till 500 miljarder kronor till företagen** via bankerna.
3. Om likviditetsproblemen kvarstår för vissa företag och branscher kan regeringen införa likviditetspaket som innebär att **staten går in som långivare**, både med kortfristiga överbrygningslån och genom att ge tillgång till krediter med långa löptider och låga kostnader. **Almi företagspartner** kan i detta syfte ges ett finansiellt tillskott och ett särskilt uppdrag att rikta stöd till företag i krisbranscherna.

4. Bevaka att **betaltiderna** inte stiger i näringslivet eftersom det skapar likviditetsproblem hos leverantörsföretag som då tvingas agera bank åt sina kunder. Korta betaltider är viktigt för att säkerställa Sveriges konkurrenskraft och för att undvika att små och medelstora företag drabbas extra hårt av krisen. Redan idag är företagen hårt ansatta med stor belåning, hundratal miljarder, till andra sektorer och har mycket svårt att klara en försämrad situation.

Stimulera efterfrågan på varor och tjänster

1. **Hedra ingångna avtal** Det offentliga i form av stat, kommuner och regioner måste se till att hedra ingångna avtal och inte späda på en redan ansträngd situation. Även om delar av verksamheten stänger ner måste underleverantörerna kunna räkna med att få kostnadstäckning för utgifter som kommer av ingångna avtal. Många företag som har kontrakt med offentliga uppdragsgivare är oroade för hur det offentliga kommer att agera gentemot underleverantörer i det fall att viss samhällsservice helt eller delvis stänger ned. Många underleverantörer har fasta kostnader för att kunna leverera enligt avtal. I det fall att det offentliga snabbt drar ned på sina beställningar eller hänvisar till force majeure för att komma ur kontrakt riskerar man att slå ut underleverantörer där det finns ett väl fungerande samarbete, vilket kommer att drabba många företag på ett synnerligen hårt sätt och inte gynnar någon. Istället är det viktigt att det offentliga ser över hur man kan säkerställa att underleverantörer fortsatt kan leverera varor och tjänster till det offentliga även om verksamheter stänger ner. Det offentliga borde nu se över hur man kan tidigarelägga inköp av varor och tjänster för att på så sätt kompensera för en allmänt minskad efterfrågan i ekonomin. Om viss samhällsservice stänger kan det innebära att underleverantörer inte längre får tillgång till fastigheter och liknande. I ett sådant läge är det viktigt att offentliga uppdragsgivare för en diskussion med sina underleverantörer för att säkerställa att tjänster och varor fortsatt kan levereras och att underleverantörerna åtminstone kompenseras för de fasta kostnader som de har för att kunna fullgöra sin del av kontraktet.
2. **Sänkt eller slopad moms.** Att sänka eller slopa momsen brett eller på utvalda varor och tjänster leder till lägre priser för konsumenterna vilket ökar konsumtionsefterfrågan. I tjänsteföretag finns inte samma möjligheter att dra av ingående moms som i industriföretag eftersom köp av insatsvaror och -tjänster utgör en mycket liten andel av det mervärde som skapas. Därför är momssatserna också ofta lägre för tjänster. Eftersom offentlig sektor köper in en hel del insatstjänster från privata tjänsteföretag uppstår en momskostnad som inte kan dras av, eftersom offentlig verksamhet är momsbefriad. Sänkt eller slopad tjänstemoms skulle därmed minska kostnaderna för offentlig sektor. Det skulle också minska de administrativa problem och konkurrensproblem som uppstått på grund av vårdmomsen. De branscher som främst skulle behöva riktade

momssänkningar är vårdföretag, flyg- och resebolagen, mediabranschen samt konsult- och bemanningsföretagen.

3. **Investera mera, bland annat i forskning och innovation.** I kriser brukar företag med besparingsbehov ofta dra ner tidigt på kostnader kopplade till mer långsiktiga utvecklingsprojekt. Utgifterna för forskning och innovation minskar. Vid finanskrisen 2009 skedde en nedgång i antal ansökningar för såväl patent som för varumärkes- och designskydd. Samhället kan motverka dessa tendenser genom att öka och bredda investeringarna i forskning och utveckling. Till exempel genom att tillföra mer resurser till Vinnova, med ett uppdrag att ta fram branschvisa forsknings- och innovationsprogram som riktar sig till både industri- och tjänsteföretag. Ökade satsningar på infrastrukturinvesteringar och investeringar i digitalisering kan också bidra till att stärka ekonomins långsiktiga tillväxtförmåga och att öka efterfrågan på varor och tjänster på kort sikt.

Undvik uppsägningar på grund av arbetsbrist

Stärkta villkor för korttidsarbete

1. **Systemet för korttidsarbete**, som ska träda i kraft den 1 maj 2020, innebär att staten står för personalkostnader med 1/3 vid större neddragningar av den arbetade tiden. Detta är bra men inte tillräckligt. Statens andel bör utökas. Det föreslagna korttidsarbetet gör det möjligt att minska arbetstiden med 20, 40 eller 60 procent. För att systemet ska fungera fullt ut bör det vara möjligt att minska arbetstiden mer än så, i vissa fall krävs det 100 procents minskning under en kortare period. Då skulle systemet bli ett attraktivt alternativ till att säga upp personalen på grund av arbetsbrist
2. Ett annat stort problem i systemet för korttidsarbete är att arbetsgivare som ska kunna omfattas av korttidsarbete måste ha uttömt tillgängliga interna åtgärder för att hantera de ekonomiska svårigheterna¹. I förarbetena nämns att företagen bör avsluta avtal för konsulter och inhyrd personal. **Att tvinga företag att göra sig av med konsulter och inhyrd personal är djupt problematiskt** och fångar inte upp hur dagens arbetsliv och företagande är organiserat. Idag bedrivs mycket forskning, utveckling och annan affärskritisk verksamhet i samverkan mellan företag och konsulter eller andra underleverantörer. Att ställa krav på att dessa partnerskap skall avslutas skulle kraftigt försvåra företagens möjlighet att återgå till normal produktion med bibehållen internationell konkurrenskraft. Det riskerar snarare att bidra till att företagen möjligheter att klara krisen kraftigt försämras.

¹ Ur lagrådsremissens lagförslag: Stöd till enskild näringsidkare 5 a§ punkt 3. (stöd får lämnas om) arbetsgivaren har använt sig av andra tillgängliga åtgärder för att minska kostnaden för arbetskraft, såsom uppsägning av personal som inte är tillsvidareanställd, för att undvika att korttidsarbete behöver tillämpas.

3. Enligt nuvarande regler lämnas stöd för korttidsarbete endast för löner upp till 40 000 kronor i månaden. Detta är en för låg lön för att täcka in nyckelpersonal och anställda med specialistkompetens som kommer vara av affärskritisk karaktär när produktionen ska återgå till ett normalt förhållande. Svenska företag präglas av kompetens och för att kunna bibehålla den internationella konkurrenskraften måste företagen kunna behålla anställda med hög kompetens och specialistkunskaper. **Höj gränsen till att omfatta löner upp till 80 000 kronor i månaden.**
4. Slutligen är det svårt att se att det skulle vara möjligt att ställa krav på att korttidsarbete ska förenas med krav på utbildningsinsatser när det sprids ett virus i samhället som kan göra det **svårt eller omöjligt för anställda att delta i utbildningsinsatser**. Här behövs en större flexibilitet där företagen och medarbetare själva kan planera hur och på vilket sätt kompetenshöjning, utveckling och värdeskapande insatser kan ske som stärker företagets möjligheter långsiktigt.

Möjliggör **permittering** utan lön för arbetare och tjänstemän

Tyvärr är inte systemet med korttidsarbete en bra lösning för alla branscher i det svenska näringslivet. De senaste decennierna har outsourcingen av tjänsteproduktionen ökat kraftigt, och detsamma gäller inhyrningen av arbetskraft från konsult- och bemanningsföretag. Det handlar om forsknings- och utvecklingstjänster, teknikkonsulttjänster, it-konsulttjänster, ekonomiska och juridiska konsulttjänster och olika typer av bemanningslösningar. En utveckling som har inneburit att det idag är olika typer av kunskapsintensiva tjänsteföretag som står för en stor del av produktivitetens utvecklingen och av innovationsförmågan i näringslivet.

Som nämnts ovan pekade utredningen för korttidsarbete på att systemet med korttidsarbete kräver att man avslutar inhyrnings- och konsultuppdrag innan man kan ta del av stödet. Detta är orimligt i det närings- och arbetsliv som vi har idag. Kravet kommer leda till onödigt stora uppsägningar vilket kommer att skapa stora spänningar i samhället och göra det svårare för företagen att komma igång med sin produktion när väl krisen är över.

Konsult- och bemanningsföretag är beroende av att medarbetarna jobbar i uppdrag åt företagets kunder, för att få intäkter till löner och andra kostnader. I många fall står uthyrningen av arbetskraft för 100 procent av intäkterna. Det innebär att dessa företag inte i längden kan överleva när deras kunder säger upp sina kontrakt för anlitan av konsulter och inhyrning av personal, inte ens om de själva kan använda systemet för korttidsarbete.

I andra länder finns det än mer attraktiva lösningar för hantering av tillfälliga kriser. Lösningar som inte slår mot konsultsektorn och bemanningsföretagen. I Finland kan arbetsgivare som drabbas av negativa efterfrågechocker istället permittera sin personal. Permittering innebär arbetsgivaren upphör att tillhandahålla arbete till arbetstagaren samt befriar denne från sin närvaroskyldighet, samtidigt som anställningen kvarstår. I Finland omfattas både

arbetstagare och tjänstemän av denna möjlighet, som är lagstadgad i Arbetsavtalslagen (motsvarar ungefär Lagen om anställningsskydd, LAS).

Arbetsgivare som vill permittera personal måste förhandla med fackföreningar enligt Samarbetslagen (motsvarar lagen om medbestämmande i arbetslivet, MBL), för att komma överens om permitteringarnas längd.

Arbetsgivarna betalar inte ut lön under permitteringen, istället får arbetstagarna a-kassa och stöd för att söka nytt arbete. Det innebär att arbetsgivarna i Finland möter mer konkurrenskraftiga villkor än de svenska arbetsgivarna vid tillfälliga efterfrågechocker.

1. Almega förespråkar att **Sverige inför en motsvarande modell för permittering som finns i Finland**. Det genomförs snabbast genom att ändra i LAS genom att införa en paragraf som reglerar arbetsgivarnas generella rättighet att permittera arbetskraft vid tillfälliga kriser. Dessutom bör den 21 paragrafen i LAS slopas som säger att arbetstagare som permitteras har rätt till samma lön och anställningsförmåner som tidigare.
2. En paragraf om **krav på förhandlingar om permitteringarnas längd bör också införas i MBL**.
3. Almega föreslår vidare att regeringen samtidigt ändrar i Lagen om arbetslöshetsförsäkring så att det blir **möjligt att få a-kassa i samband med permittering utan lön**. Dessutom bör taket i a-kassan slopas vid permittering, så att arbetstagarna inte drabbas ekonomiskt.
4. Arbetsgivarsidan bör samtidigt **öka avsättningarna till parternas omställningsorganisationer**, eftersom dessa får en viktig roll att hjälpa de permitterade arbetstagarna med utbildningsinsatser under permitteringstiden.

Avlasta kostnader för att hantera sjukdomsfall och förebygga smittspridning

Lyft tillfälligt bort arbetsgivarnas **sjuklöneansvar** kopplat till corona-viruset

Flytta temporärt sjuklöneansvaret från arbetsgivarna till staten för personer som smittats av corona-viruset och behöver vara hemma, oavsett om de har full eller nedsatt arbetsförmåga. En möjlighet till genomförande är att utvidga dagens möjlighet för arbetsgivare att få ersättning av Försäkringskassan för höga sjuklönekostnader, över en viss nivå.

Detta sker idag utan ansökan, Försäkringskassan meddelar Skatteverket om sjuklönekostnaderna överstiger en viss procentsats av lönekostnaderna, och Skatteverket betalar sedan ut ersättningsbeloppet till skattekontot.

Underlätta för arbetstagare att **vårda barn i hemmet**, även om de inte är sjuka

Risken är överhängande att många skolor och förskolor kommer att stänga för att minska risken för smittspridning. För de yngre eleverna i skolan och förskolan

finns en tillsynsproblematik där föräldrarna tvingas stanna hemma utan ersättning om skolor och förskolor stänger. Detta då ingen VAB-ersättning utgår för friska barn. Denna situation bör klargöras av regeringen.

Slopa **kravet på läkarintyg** under sjuklöneperioden tillfälligt

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, vill att kravet på läkarintyg under sjuklöneperioden tillfälligt ska upphävas. Detta för att minska belastningen i vården och risken för spridningen av coronaviruset. Det är ett bra förslag.

Stöd till **hygieninsatser** i viktiga samhällsfunktioner

Statligt stöd behövs för att säkerställa att verksamheter som skolor, kollektivtrafik och äldreboenden har extra god tillgång till hygienartiklar och möjlighet att köpa in städ- och saneringstjänster för att hålla ytor rena där många människor rör sig och där det finns riskgrupper som kan drabbas extra hårt av smittspridningen.

Premiera **distansarbete** och **distanslösningar**

För att minska smittspridningen är distansarbete och distanslösningar för möten, undervisning, vård på nätet med mera viktiga lösningar. Det blir särskilt viktigt om vård- och omsorgspersonal smittas av viruset, och kan ge extra god avlastning för vård och omsorg samt andra verksamheter i glesbygden.

Ett investeringsprogram för distanslösningar behövs som satsar på utveckling bland annat inom följande fyra områden:

1. Fjärrbehandling – behandling på distans. Det rör sig om telemedicin, behandling och rådgivning via online-verktyg och egenbehandling.
2. Fjärrmonitorering – monitorering på distans. Det handlar om sensorer, kameror, påminnelser och datainsamling. Det berör främst socialomsorg på distans.
3. Fjärrmöten – möten på distans. Det berör alla slags möten, både mellan professioner och mellan medborgare och profession.
4. Nya digitala tjänster för vård och omsorg, samt för kommunal vuxenutbildning, arbetsmarknadsbildning och utbildning vid högskolor och universitet. Nya innovativa lösningar, både i form av privata och offentliga samarbeten, ny nationell infrastruktur för digitala tjänster, nya servicemodeller som ökar tillgängligheten till vård och utbildning i hela landet.

Stärk näringslivets och arbetskraftens konkurrenskraft och omställningsförmåga

Kriser är ett bra tillfälle att göra nödvändiga strukturanpassningar så att konkurrenskraften och livskraften i branscherna stärks.

1. Företag i hela näringslivet bör få stärkta möjligheter att ansöka om **utvecklings- och omställningsmedel**, till exempel från EU:s regional- och socialfond, men också genom särskilda satsningar från regeringens sida. Det kan handla om krispaket för omställning mot digitalisering och för klimatanpassning och kompetensutveckling
2. Inför ett **kompetensavdrag** som sänker arbetsgivares kostnader för köp av personalutbildning generellt. Avdraget kan utformas så att arbetsgivarna får möjlighet att kvitta hälften av kostnaden för köpta utbildningsinsatser mot det utgående saldot på företagets skattekonto. Man kan också tänka sig ett mer riktat stöd för kompetensutveckling kopplat till den växande efterfrågan på digital kompetens, under beteckningen "**tech-checkar**" som både kan riktas till individer och företag.
3. Företagens möjligheter att behålla nyckelkompetens är helt avgörande och en förutsättning för företagens överlevnad framförallt i rådande krissituation. Här behövs flera åtgärder för att underlätta för företagen. En konkret åtgärd som kan genomföras direkt och som är långsiktigt viktig är i ett första steg att förlänga tiden för den sk. **expertskatten** från 3 till 5 år. Åtgärden skulle underlätta för företagen att behålla kompetens som är helt nödvändig för svensk konkurrenskraft, grön omställning, sysselsättning och toppforskning.